

A MAGYAR HÁZ VENEZIÁBAN.

IRTA: DR. CZAKÓ ELEMÉR.

VELENCÉBEN a Giardini Publicoban, azon a telken, amelyet Velence városa egy arany évi bérért följánlott Magyarországnak, készen áll a magyar ház. Április 24-én volt a fölavatása. Az olasz király nevében az udinei herceg nyitotta meg. A kormány képviselőjében Radisics Jenő, Szinnyei-Merse Pál, Maróti Géza és Jendrassik Jenő fogadták. Megjelent Lützow gróf római nagykövet is. A ház maga modern vasbeton-alkotás, olyan, aminőt a kiállítások rendezésének célzatával készült építkezés megkíván. Egyszerű, szilárd konstrukció, belseje öblös, könnyen átszerkeszthető újabb és újabb kiállítások céljára. Külseje azonban állandónak készült és vonatkozásaiban visszanyúlók rokonszenvező népek ezeréves mondái és történeti multjába.

Kis kert övezi kopjafákkal megtűzdelve, ősi jele ez a halottaknak, az elmúltaknak a magyarságnál. Parasztok faragták Kalotaszeg vidékén. Minden görbületének megvan a maga titkos szimbolikája.

A magyar ház homlokzata vasbetonból való, minden szerkezeti tagolást arany mozaik-csík szegi be. Kapuja félköríves, gazdag ragyogású, gubbioi technikával Maróti szobrász kalászos motívumaiból Zsolnay készítette. Fölötte ötös ablak. A háztető csúcsán a kékes-szürke cseréptető oromdíszeként fehér porcellán-galambok ülnek.

A kapu, az ablak és a mozaik-díszek rögtön elárulják, hogy Maróti Géza a magyar ház építője s a vele szövetkezett művészek, Nagy Sándor és Körösfői Aladár minő eszmei háttérrel adtak alkotásuknak. Visszanyúltak az ősi hagyományok körébe, amikor még erősen állott a bizánci hatás a magyarok és venéziaiak közt egyaránt. Témájuk Attila körül forog, aki talán az első és leghatalmasabb típusa az ugor hun-magyar fajnak az árjakkal szemben. A hatalmas hun fejedelem képviseli a legáltalánosabban és egyúttal legélesebben ezt a fajbeli ellentétet. Ő az egy-

szersmind, akinek mondaköre ismert egész Nyugaton s belefűződik a róla szóló regék közé Venéziának alapítási története is.

Az ablak Attila udvarházát és fapalotáját mutatja, amint azt Priszkosz megőrizte leírásában. Középpütt az emelkedett helyen ül kicsi Aladár fiával Attila, elmerülve a kürtös nő-táján. Régi harci dicsőségről szól az ének. A balrészen ülnek az udvarnál élő hun vezérek, a meghódolt germán és szláv fejedelmek. Jellemzetes típusok arcban, viselkedésben egyformán. Az erkélyen az idegen országbeli méltóságok asszonyai és családjai. Alattuk közvetlenül a szakállas görög és a simaképű római követ áll. Attilától balra felesége ül, Krimhilda, körülvéve hun és germán hölgyektől. Maga a királynő guzsallyal fon, mint afele házias nő. Az üvegek jobb hasábján belátás esik a belső udvarba, ahol a mindig lovon ülő harcosok tanyáznak. Egyik épp az udvarházi leányokkal beszélget.

Az üveglakot Nagy Sándor kartonja szerint Roth Miksa készítette Budapesten. Technikai intenciója a művészeknek az volt, hogy az ólommal adja meg a rajzot. Színeiben üde és friss. Merész színakkordban megfogalmazott szegélye jól összetartja az öt hasábra tagolt üveglakot.

A homlokzat visszalépő oldalrészein Körösfői mozaikjai (készítette szintén Roth M.) nyertek elhelyezést egy-egy fali kúttal kapcsolatban.

A baloldali mozaik Akviléja ostromát ábrázolja. A monda szerint Akviléja elmenekült lakosai alapították meg Velencét s így ezt a tárgyat közvetlen kapcsolat fűzi a lagunák városához. Tartalma: Attila soká ostromolja Akviléját, de sehogy sem tudja bevenni. Már készül elvonulni seregével, midőn egy reggel fölserkenve azt veszi észre, hogy a golyák költöztetik ki a városból apró fiókáikat. „E madarak bizonyára érzik e vár veszét s azért vonulnak biztosabb helyre” — mond harcosainak és beveszik, földülják a várat.

A jobboldali kútmozaik témája az Isten kardja, szimbóluma Attila, „az Isten ostora“ földi szereplésének. Attila idejében egy szántóvető ember lova szántás közben megvérzi a lábát. A gazda odatekintvén, nagy ámulatára nagy fénylő kardot pillant meg félig a földbe temetve, amely csakúgy lövelli magából a szikrázó lángot. Minden erőlködése, hogy a földből kihúzza — hasztalan. Jelenti az esetet Attila fejedelemnek, ki örömmel siet a helyszínére, s kiragadja a kardot a földből, mert hiszen táltosai már rég megjósolták, hogy az Isten maga fog neki kardot küldeni, amellyel majd meghódítja a világot.

A homlokzat műkövébe vésett magyar nyelvű fölíratok is nagyrészt Attilára vonatkoznak.

Az épület hátsó falát is mozaikművek díszítik. Négy egyes alak van itt ábrázolva, amelyek rapszodikus betekintést engednek Magyarország kulturtörténetébe. Kettő-kettő párosítva helyezkedik egymással szemben.

Az első két kép Kupa vezért és Szent Imre magyar királyi herceget ábrázolja. Bemutatja azt a kort, amelyben Magyarország felveszi a keresztény vallást és megnyitja a kapuit a nyugati műveltségnek.

Kupa itt az öserőtől duzzadó ázsiai magyar típus, aki érzi azt, hogy faji sajátágaiból, az Ázsiából hozott régi kultúrából mennyit kell feláldozni az új, idegen kultúráért cserébe. Míg Szent Imre ennek az új keresztény kultúrának legelvontabb, legeszményibb típusát képviseli.

A másik két alak Kolozsvári szobrász és Balassa Bálint a költő, az új kultúrába begyökerezett két legmagyarabb és általános kulturális színvonalat elért képviselője. Balassa a szerelem és a daltól harcok költője; ő maga is vitéz katona. Kolozsvári György szobrász, aki testvérével, Mártonnal együtt alkotja az újkor első szabadon álló lovas szobrát bronzból. Szent György szobra most is áll a prágai Hradsinon, a váradi négy híres királyszoborból agyúkat öntetett a török.

E két alak tehát a magyar irodalmat is, művészetet is szimbolizálja.

A magyar ház külső kiképzéséhez ezek a tartalmi vonatkozások vannak hozzáfűzve az építő, az üvegfestő és a mozaikművész tolmácsolásában. Belseje változó anyagok befogadására van szánva. Beosztás és térhatás szempontjából tehát nem állandónak gondolták.

Belépve a finoman csiszolt üveggel és rézborítással díszített tölgyfakapun, mely fölött az ország címere van üvegcépen elhelyezve, hat méteres ívezeten át jutunk be a nagyterembe. Két oldalt két tágas körlépcső vezet az emeleti kiállítási helyiségbe, ahol ezúttal a modern magyar iparművészet apróbb tárgyai kerülnek kiállításra.

Az emeleti terem térség tekintetében egybehat a lépcsőházzal. Négy vitrina van itt elhelyezve ékszer, csipke, kerámia és bőrbatik számára. Az emeleten van pihenő és olvasó és olyan erkély, amelyről belátás nyílik a nagyterembe.

A nagyterembe közvetlenül az íves átjárón át juthatni. Az íves átjáró búzakalászos ívekből áll, részben magyar márvánnyal van borítva, ajtai fölé reliefek vannak bemélyítve. A reliefek Telcs művei.

Maga a nagyterem tíz méter széles és tizenhét méter mély. Magassága mintegy nyolc méter. Lépcsőzetes mennyezete közepén át van törve s a fényforrás ilyen fölülvilágító rendszerben ömlik be a nagyteremben kiállított képekre és szobrokra.

Szembe a főbejáratnál a nagyterem mögött félkör alakú helyiség van, amelyben kisebb grafikai műveket helyeztek el. Jobbra nyílik Maróti köralakúan beépített zeneszobája, régi magyar technikával, ólomkiöntéssel díszítve és egy kisebb kiállítási terem. Balra is kisebb oldalterem van a képzőművészeti alkotások befogadására.

A zeneszoba mellett van az a kis fülke is, amelyben a magyar ház kicsinyített modellje látható.

